

Válka proti teroru

AFGHÁNISTÁN

- 650 000 km², 30 mil. obyvatel
- 80 % sunitští muslimové

- **Etnické složení:**

Paštuni („Afghánci“) 38–44 %

28 mil. Pákistán, 12 mil. Afghánistán

Tádžici 25–39 %

8 mil. Afghánistán, 6 mil. Tádžikistán, 1 mil. Uzbekistán,
1 mil. Pákistán

Hazáři 6–19 %

(téměř pouze Afghánistán – 8 mil.; šité)

Uzbeci 5–9 %

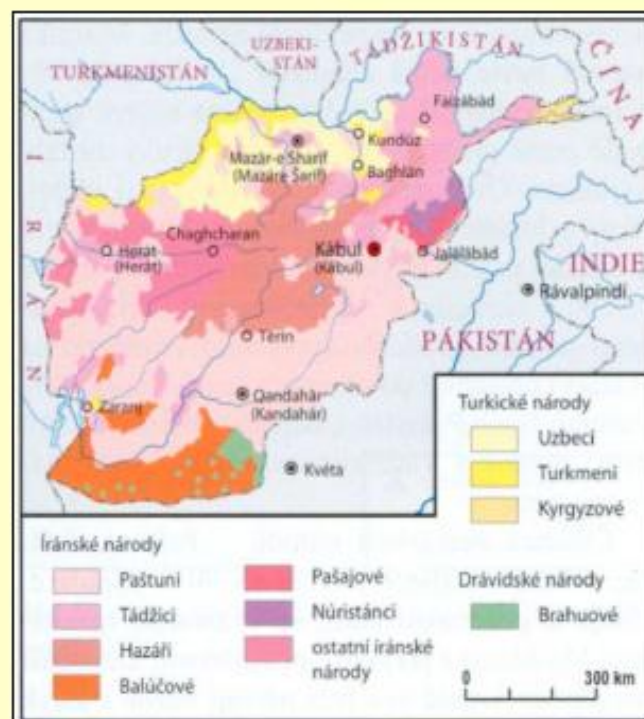
22 mil. Uzbekistán, 3 mil. Afghánistán, 1 mil. Tádžikistán

Ajmáci, Turkmeni, Balúči a další

- Prostorová promíšenost etnik, časté migrace a změny etnického složení

Prezident **Hamíd KARZAÍ** (Paštun, od 2001/2004)

AFGHÁNISTÁN

- Hornatá, suchá, chudá země
- Tradiční vnitřní rozdrobenost, nejednota, etnické a klanové střety
- Vznik v 18. stol. – politická dominance Paštunů; ekonomický a kulturní význam Tádžiků (jazyk *dáří*)
- V 19. a 20. stol. na SZ okraji Britské Indie, nárazník mezi ruskými a britskými zájmy, hranice bez ohledu na etnické poměry
- 1973: svržení krále; 1979 nástup komunistů, ale jejich nejednota a ozbrojená opozice → invaze SSSR
- **1979–89**: islámští *mudžahedíni*, podporováni USA a řadou muslimských zemí, porazili sovětskou armádu
- Po odchodu Sovětů **občanská válka**, různé skupiny *mudžáhedínů* se obrací proti sobě
- Na jihu dominance paštunského **Tálibánu**, 1996 dobývá Kábul, vytlačuje opozici dále na sever (**Severní Aliance**), roku 1998 kontroluje asi 90 % země
- Výsledek válek v 80. a 90. letech: asi 1,5 mil. mrtvých, 30 % obyvatel uprchlíci, změny v rozmístění etnik

AFGHÁNISTÁN

- **TÁLIBÁN**

Paštúni z jižního Afghánistánu a severozápadního Pákistánu

Silně tradicionalistické a konzervativní islamistické hnutí

Snaha vytvořit v Afghánistánu islamistický stát

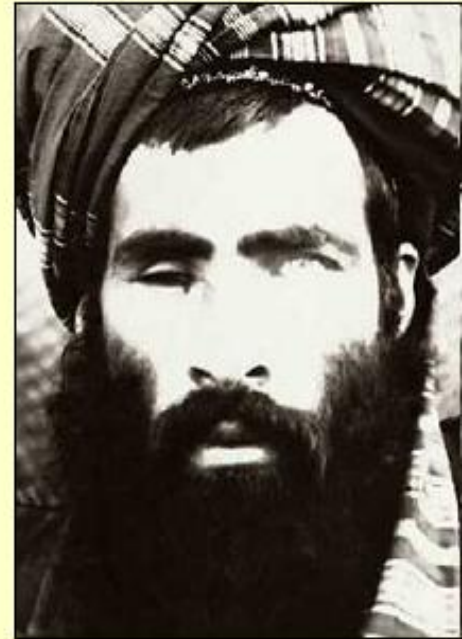
Kořeny v odboji proti Sovětům v 80. letech

Nadvláda velké části Afghánistánu v letech 1996–2001

Poskytnutí útočiště pro předáky Al-Káidy → po 11. září 2001 cíl útoku USA

10–40.000 ozbrojenců

Vůdce: *mulla* **Muhammad OMAR**

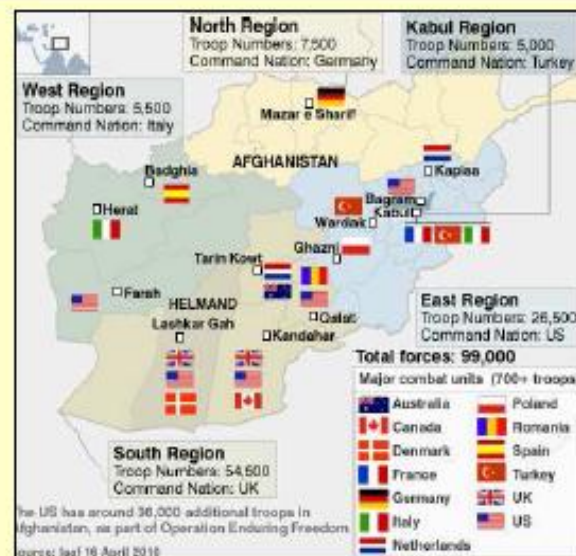

AFGHÁNISTÁN

- **2001:** invaze jednotek USA a jeho spojenců
  - Operace **Trvalá svoboda** (*Enduring Freedom*)
- Podpora Severní Aliance; rychlá porážka Tálibánu; uklidnění situace →
- USA svou pozornost přesunují k Iráku
- Tálibán ustupuje do pašunských území SZ Pákistánu (Severozápadní Pohraniční Provincie a Federálně Spravovaná Kmenová Území), tam se přeskupuje, reorganizuje a mění taktiku →
- **Po 2004:** návrat Tálibánu do Afghánistánu a zvýšení jeho aktivity v Afghánistánu i Pákistánu → po 2006 opětovná destabilizace Afghánistánu
  - Současný charakter války: drobné přepady, sebevražedné atentáty a miny/bomby Tálibánu x hlídkování a proti-operace afghánské armády a Spojenců
  - Nelepšící se bezpečnostní situace zejména na J a JV země
  - Rychlý nárůst počtu spojeneckých vojáků

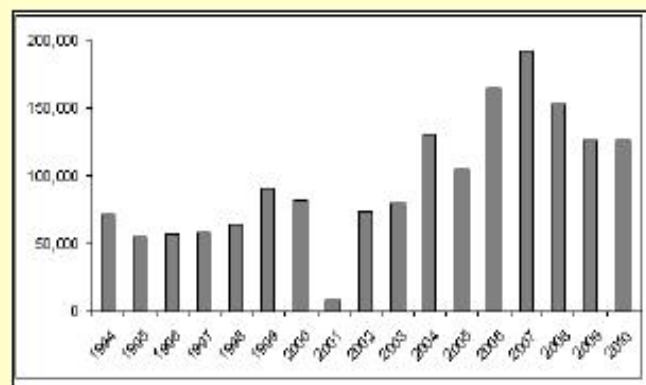
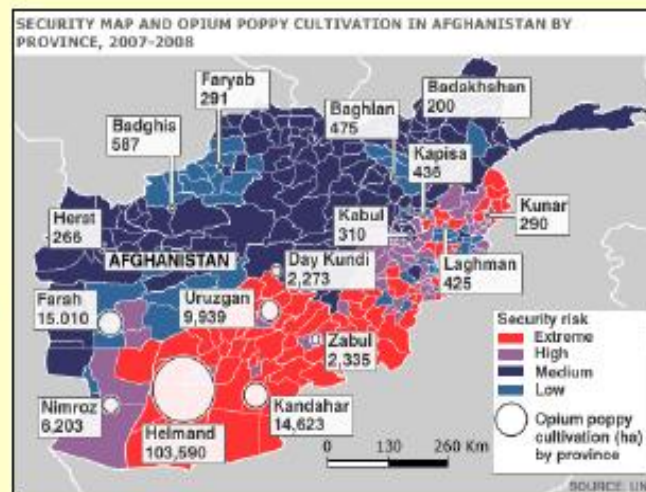
AFGHÁNISTÁN

- **ISAF** (*International Security Assistance Force*)
  - vojenské jednotky s mandátem OSN
  - 2007: 35 000 vojáků
  - 2010: 120 000 vojáků (USA 80 000, UK 10 000; ČR 500)
  - Plus asi 40 000 vojáků USA v rámci operace Trvalá svoboda
- **PRT** (*Provincial Reconstruction Team*) – civilní rekonstrukční týmy
  - Celkem 26 PRT
  - ČR: **PRT Lógar**: asi 250 vojáků a 10 civilních specialistů; pomoc zemědělcům, vzdělání a zdravotnictví, doprava, bezpečnost, vodní hospodářství apod.

AFGHÁNISTÁN

- **SOUČASNÉ PROBLÉMY:**
- Slabá ekonomika
  - Převažuje samozásobitelské zemědělství
- Významný hráč v produkci opia
  - 90 % světového opia pochází z Afghánistánu
- Neustávající či rostoucí násilí
  - Rostoucí síla Tálibánu
- Politická nestabilita a nejednotnost
  - Rozdělení země podle etnického a klanového klíče
  - Vláda zemi mimo Kábul ovládá minimálně
  - Zvyšující se dominance Paštunů, jejich rostoucí napojení na Táliby
  - Korupce a klientelismus
- Vztahy s Pákistánem („Paštunistán“) a Íránem

Mák pro produkci opia v Afghánistánu
(hektary)

IRÁK

- 440 000 km², 30 mil. obyvatel

- **Etnické složení:**

Arabové 75–80 %

Kurdové 15–20 %

Turecko 11–25 mil., Írán 5–9 mil., Irák 4–7 mil., Sýrie 1–2 mil.; Libanon, Ázerbajdžán; Německo 0,5–1 mil.

Stálý význam rodových a klanových vazeb

- **Náboženství:**

šiiité 60–70 %

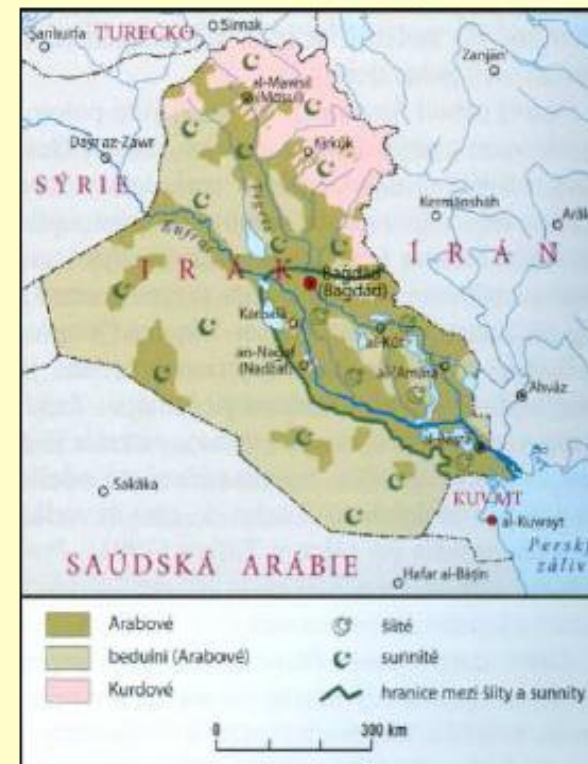
Země s šiitskou většinou : Írán (40 % světových šiitů), Irák (10 %), Bahrajn, Ázerbajdžán

sunité 30–35 %

Obě skupiny výrazně promíšeny

Premiér Nouri
al-Maliki (od
2006)

IRÁK

- Tradičně hospodářsky, politicky a kulturně vyspělé území
- Do 1. světové války součást otomanské říše
- Vznik Iráku: **1920** (britský mandát) – umělé hranice
- 1958: nezávislá republika, nestabilita, převraty
- 1979–2003: prezident **Saddám HUSAJN**
  - Politická dominance menšinových sunitů, totalitní systém s rozsáhlým porušováním lidských práv (především Kurdů ale i šíitů), statisíce mrtvých
- Strana **Baas** – sekularismus, arabský nacionalismus a „socialismus“, pan-arabismus
  - Vznik ve 40. letech, kromě Iráku dodnes vládne v Sýrii
- 1980–1988: Íránsko-irácká válka
  - 1–1,5 mil. mrtvých, nerozhodný výsledek, hospodářské vyčerpání Iráku
- 1981: Izrael vybombardoval rozestavěný jaderný reaktor v **Osiraku**

IRÁK

- 1990–1991: invaze Iráku do Kuvajtu → reakce USA a jeho spojenců → první **Válka v Zálivu** (1991), drtivá porážka Iráku
  - Destrukce irácké armády a infrastruktury, na Irák uvaleny sankce (program „ropa za potraviny“), dohled nad jeho zbraněmi hromadného ničení, na severu Iráku vyhlášeny bezletové zóny (ochrana Kurdů)
- 2003: **invaze** jednotek USA a jeho spojenců do Iráku → drtivá porážka Iráku a jeho okupace
  - Udávaný důvod: vlastnictví a vývoj zbraní hromadného ničení, podpora terorismu
  - Asi 150 000 amerických a 50 000 britských vojáků; spojení Kurdů
  - ČR: max. 300 vojáků (stažení do roku 2008)
- Nastolení demokracie a prozápadní vlády
  - Rozpuštění a nové vybudování armády a dalších ozbrojených složek
- Zpočátku nadšení Iráčanů ze svobody, později růst násilí → obviňování vlády z neschopnosti, požadování odchodu Spojenců

IRÁK

- Postupné zhoršování bezpečnostní situace
  - Útoky na Spojenecké jednotky, „sektářské násilí“
  - Šíité x sunité, Arabové x Kurdové, klanové spory, spory o zisky z ropy, zbytky Husajnovy strany Baas, Al-Káida a další islamistické organizace
  - Bombové a sebevražedné útoky
  - Běžná kriminalita, únosy, organizovaný zločin, války gangů a klanů
- **2007:** země je prakticky ve stavu občanské války → nárůst počtu vojáků USA v zemi → postupný pokles míry násilí → od roku 2009 postupné stahování jednotek USA
  - Léto 2009: Američané se stahují z Bagdádu a dalších velkých měst
  - Konec roku 2010: počet amerických jednotek klesá pod 50 tisíc, už ne bojové ale podpůrné a výcvikové jednotky → zodpovědnost plně na irácké armádě

Vlivný šíitský klerik
Muktada al-SADR,
vůdce **Mahdího**
armády

IRÁK

- **SOUČASNÉ PROBLÉMY:**
- Chudoba, závislost na zahraniční pomoci, nezaměstnanost, státní dluh
  - Nedostatečné využívání ropných zásob
  - Dříve vyspělé zemědělství zdecimováno
- Přetrvávající vysoká míra násilí
  - Stále nejistá bezpečnostní situace
- Politická nestabilita
  - Volí se do značné míry podle etnické a náboženské příslušnosti
- Korupce
- Soužití a střety sunitů a šíitů
- Kurdistán
  - Dnes rozsáhlá autonomie a relativní stabilita
- Problém vztahů s Tureckem a Íránem

